**2015D44744**

## Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brieven:

– d.d. 3 november 2015 van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake digitale leermiddelen en het gebruik van persoonsgegevens (Kamerstuk 32 034, nr. 18);
– d.d. 3 juli 2015 van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake privacy en informatiebeveiliging in het primair en voortgezet onderwijs (Kamerstuk 32 034, nr. 17);
– d.d. 17 maart 2015 van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake Doorbraakproject op het gebied van onderwijs en ICT (Kamerstuk 32 034, nr. 16).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoudsopgave



## I Vragen en opmerkingen uit de fracties

*1. Algemeen*

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brieven van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake de privacy voor leerlingen. ICT biedt veel kansen voor ons onderwijs, door het juist toepassen van digitale leermiddelen kunnen scholen echt werk maken van persoonsgebonden onderwijs. Deze leden merken daar wel bij op dat de privacy van leerlingen niet in het geding mag komen. De Staatssecretaris neemt nu maatregelen die op hun steun kunnen rekenen, de voornoemde leden hebben wel enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met enige teleurstelling kennisgenomen van de informatie die door de Staatssecretaris aan de Kamer is gestuurd.
Alle kinderen en jongeren moeten op school de ruimte krijgen hun talenten te ontdekken. Het onderwijs moet aansluiten op de interesses, mogelijkheden en behoeften van individuele leerlingen zodat zij het beste uit zichzelf kunnen halen. Door op een slimme manier van ICT gebruik te maken, wordt het voor leraren makkelijker om zicht te houden op de ontwikkeling van individuele leerlingen en aan te sluiten op hun onderwijsbehoeften. Tegelijkertijd moet ervoor worden gezorgd dat verkregen digitale informatie alleen toegankelijk is voor mensen die het aangaat en de privacy van leerlingen wordt gegarandeerd.
De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de drie brieven over privacy en informatiebeveiliging in het funderend onderwijs.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brieven over het bovengenoemde onderwerp. Zij hebben nog een aantal vragen aan de Staatssecretaris.

De leden van de D66-fractie vinden dat ouders en leerlingen er zeker van moeten zijn dat hun gegevens in veilige handen zijn bij de school. Het is goed dat er nu stappen worden genomen om samen met scholen te kijken hoe dit kan worden geborgd. De leden hebben nog een enkele vraag hierover.

*2. Opmerkingen naar aanleiding van een drietal brieven over privacy en informatiebeveiliging in het primair en voortgezet onderwijs*

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Staatssecretaris in zijn brief van 3 juli jongstleden[1] de maatregelen beschrijft die door de sector zelf worden opgetuigd om werk te maken van privacybescherming op scholen, hiervoor wordt onder andere een helpdesk ingericht. Zij vragen hoe het staat met deze acties.
De Staatssecretaris geeft aan dat de invoering van het pseudoniem in het onderwijs de hoeveelheid en de koppelbaarheid van gegevens

[1] Kamerstuk 32 034, nr. 17

vermindert. De eerdergenoemde leden vragen hoe dit laatste zich verhoudt tot het belang dat soms bestaat om gegevens juist wel te koppelen, bijvoorbeeld bij contacten tussen scholen, gemeenten en jeugdhulp.
Deze leden zijn ook benieuwd naar de rol van ouders als het gaat om de bescherming van persoonsgegevens. Zij vragen of ouders straks ook kunnen inzien hoe scholen omgaan met privacy en wie welke gegevens kan inzien.

De leden van de PvdA-fractie ondersteunen de gedachte dat scholen de ruimte en verantwoordelijkheid hebben om de privacy van leerlingen te waarborgen, tegelijkertijd mogen leerlingen nooit het slachtoffer worden van falende scholen die dit niet op orde hebben. Gegevens van individuele leerlingen mogen nooit buiten de school terecht komen met NAW[2] gegevens. Gegevens mogen niet herleidbaar zijn tot kinderen. Deze leden onderschrijven het belang van een zorgvuldige ontwikkeling en het testen van het pseudoniem alvorens het in te voeren in de onderwijspraktijk. Tegelijkertijd dient de privacy van leerlingen, ook op dit moment, te worden gegarandeerd. Tijdens het plenair debat van 21 januari 2015 hebben deze leden daarom aangedrongen op het zo spoedig mogelijk pseudonimiseren van leerlinggegevens (voor het begin van 2016). Nu blijkt dat, vanwege een periode van ontwikkeling en testen, het pseudoniem pas per schooljaar 2017–2018 door scholen kan worden gebruikt. Dit stelt de leden van deze fractie teleur en het baart hen zorgen. Welke mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om het moment van invoeren te versnellen en welke maatregelen neemt de Staatssecretaris om de privacy van leerlingen in de tussenliggende periode te garanderen? Eerder hebben de leden van deze fractie de Staatssecretaris verzocht om het CBP[3] en de Inspectie van het Onderwijs te vragen samen de privacy van leerlingen te bewaken en in te grijpen bij mogelijke misstanden. Het overleg tussen het CBP en de Inspectie van het Onderwijs over de afstemming van toezichtactiviteiten is gestart, maar de uitwerking hiervan is nog niet beschikbaar. Zij vragen op welke termijn de Staatssecretaris de Kamer kan informeren over de inhoud, de voortgang en de resultaten van dit overleg.

Het valt de leden van de SP-fractie op dat er veel aandacht is voor het aanbod van het lesmateriaal zelf, maar dat er weinig gesproken wordt over de apparatuur («devices») waarmee dat lesmateriaal aangeboden moet worden. Zij vragen of de Staatssecretaris kan aangeven of het wenselijk is dat ouders zelf verantwoordelijk worden gesteld voor de aanschaf van de (nieuwe) apparatuur. Welke risico's zijn er dat de aanschaf van nieuwe apparatuur door ouders belemmerend werken voor het volgen van onderwijs (o.a. vanwege onvoldoende financiële middelen van ouders)? Kan de Staatssecretaris uiteenzetten of de aanschaf van nieuwe apparatuur voor het primaire proces onderdeel is van de vrijwillige ouderbijdrage of dat scholen verantwoordelijk zijn voor de aanschaf van deze apparatuur? Is de Staatssecretaris van mening dat ouders op moeten draaien voor de kosten van de aanschaf van die apparatuur wanneer scholen besluiten digitaal lesmateriaal aan te bieden? Welke eisen mogen scholen stellen aan de aan te schaffen apparatuur? Welke lering trekt de Staatssecretaris uit de problemen die bijvoorbeeld in het mbo[4] bestaan rond de hoge schoolkosten door onder andere de aanschaf van een laptop voor het onderwijs? Zij vragen of de Staatssecretaris hierop een uitgebreide reactie wil geven.

---

[2] NAW: Naam, Adres en Woonplaats
[3] CBP: College voor de Bescherming van de Persoonsgegevens
[4] mbo: middelbaar beroepsonderwijs

De voornoemde leden zien dat de modelbewerkersovereenkomst vooral de kleinere scholen en instellingen een houvast geeft in de onderhandelingen met bedrijven over onder andere de aan te schaffen software. Zij vragen in hoeverre uitgevers en/of leveranciers verplicht zijn een dergelijk modelbewerkersovereenkomst te accepteren. In hoeverre kunnen bedrijven zo'n overeenkomst weigeren als een school hier gebruik van wil maken? De leden hebben kennisgenomen van het feit dat de modelbewerkersovereenkomst niet verplicht is en dat scholen en bedrijven met een eigen overeenkomst kunnen komen. Zij vragen of de Staatssecretaris bereid is om minimale eisen te stellen aan de te treffen overeenkomsten ten aanzien van privacy en informatiebeveiliging en of de Staatssecretaris dit kan toelichten.

Uit het onderzoek over standaarden en beveiliging in het po[5], vo[6], mbo en ho[7] blijkt dat er met name in het funderend onderwijs gebrek is aan kennis over de standaarden en voorzieningen. Deze leden vragen hoe de ondersteuning van scholen er in de praktijk uit zien. Vergroot dit de kennis van het open standaardenbeleid bij scholen, zodat de lacune in het funderend onderwijs kan worden gedicht?

De eerder genoemde leden zijn blij te lezen dat er werk gemaakt wordt van de pseudonimisering van leerlinggegevens, maar benadrukken dat de kracht van een dergelijk systeem vooral zit in het universeel gebruik daarvan, anders worden er alsnog gegevens onnodig met derden gedeeld. Volgens de brief ondersteunen alle grote leveranciers een dergelijk systeem, maar hoe zit het met de kleinere leveranciers, zo vragen deze leden. Werken zij ook mee met dit systeem en zo niet, waarom niet? Als een school passend materiaal vindt bij een leverancier die niet met een pseudoniem werkt, kunnen daar dan nog diensten worden afgenomen in de toekomst?

Zij vragen voorts wie eindverantwoordelijk is voor de ontwikkeling van het nummersysteem door Stichting Kennisnet en wat de kosten zijn van dit systeem. Daarnaast wijzen de leden op eerdere, omvangrijke ICT-projecten, hoe worden problemen voorkomen, zo vragen zij ten slotte.

De leden van de CDA-fractie merken op dat ten aanzien van pseudonimisering bij digitale leermiddelen het belangrijk is dat dit zorgvuldig wordt ingevoerd en het systeem werkt. Daarom hebben deze leden er begrip voor dat de Staatssecretaris kiest voor een zorgvuldige invoering met ingang van het schooljaar 2017/2018. In de tussentijd moet echter goed de vinger aan de pols worden gehouden. Kan de Staatssecretaris dit toezeggen? Scholen bewaren leerlingdossiers vaak op plaatsen die voor velen toegankelijk zijn, bijvoorbeeld ook voor onderwijsgevenden en onderwijsondersteunend personeel. Ouders wordt vaak niet gevraagd of zij ermee akkoord gaan dat deze personeelsleden inzage hebben in hun dossier. De voornoemde leden vragen de Staatssecretaris of hij deze signalen herkent en zo ja, wat de Staatssecretaris onderneemt om dit te verbeteren. Professionals hebben op het niveau van grote schoolbesturen of samenwerkingsverbanden vaak inzagemogelijkheid in dossiers van andere leerlingen dan de leerlingen die zij direct begeleiden. De leden vragen de Staatssecretaris hoe geborgd wordt dat ouders ook hier expliciet toestemming voor geven. Tevens vragen deze leden onder wiens verantwoordelijkheid dit valt.

Het is binnen het onderwijs gebruikelijk om leerlingen, die extra ondersteuning nodig hebben, te bespreken met diverse mogelijke betrokkenen en deskundigen. De intenties hiervan zijn positief; doel is om voor één kind, één plan te ontwikkelen, snel extra ondersteuning voor kind en/óf ouder in te schakelen en leraren beter toe te rusten. Maar ook hier ontvangen deze leden signalen dat dit met regelmaat zonder expliciete

---

[5] po: primair onderwijs
[6] vo: voortgezet onderwijs
[7] ho: hoger onderwijs

toestemming van ouders gebeurt en dat veel meer persoonsgebonden informatie wordt gedeeld dan strikt noodzakelijk is. Zij vragen of de Staatssecretaris zicht heeft op de omvang hiervan en zo ja hoe dat eruit ziet. Zo niet, wat doet de Staatssecretaris om dit helder in beeld te krijgen? Wanneer scholen onzorgvuldig omgaan met privacygevoelige cliëntgegevens kan dit een goede samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs belemmeren en zorgen voor ingewikkelde discussies en onbegrip. De laatste tijd lezen deze leden in de media dat ook gemeenten c.q. jeugdzorg niet even zorgvuldig omgaan met privacygevoelige gegevens. De voornoemde leden vragen de Staatssecretaris of hij in overleg is met de Staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport om tot gezamenlijke afspraken te komen zodat er geen misverstanden kunnen ontstaan over de borging en omgang met persoonsgevoelige gegevens in zowel onderwijs als jeugdhulp.

De leden van de D66-fractie merken op dat het voor ouders niet altijd duidelijk is wie er precies inzage heeft in de gegevens van hun kinderen: welke leraren, ondersteuners of bestuurders. Hoe wordt ervoor gezorgd dat de gegevens alleen inzichtelijk zijn voor de mensen die het nodig hebben voor het onderwijs- en begeleidingsproces van de leerling? Daarnaast vinden deze leden het belangrijk dat ouders weten met wie de gegevens worden gedeeld, en zij hier ook bezwaar tegen kunnen maken. Zij vragen of de Staatssecretaris in zijn contact met scholen ook aandacht hiervoor heeft.

Zeker waar het gaat om kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, gaat het vaak om gevoelige informatie die wordt gedeeld tussen leraren, ondersteuners, besturen en andere betrokken organisaties als jeugdzorg. Hoe wordt geborgd dat er niet onzorgvuldig wordt omgegaan met deze gegevens? De voornoemde leden hebben begrepen dat het soms een belemmering kan vormen voor instanties als jeugdzorg om gevoelige informatie te delen met scholen, omdat zij niet zeker weten of er zorgvuldig met deze informatie wordt omgesprongen. Dit is zorgelijk, want het kan goede begeleiding en zorg voor de leerling in de weg staan. Zij vragen of de Staatssecretaris deze signalen herkent en of hij bereid is hier samen met zijn collega van Volksgezondheid Welzijn en Sport naar te kijken. De leden van deze fractie lezen dat leerlingen een pseudoniem krijgen. Zij stellen zich zo voor dat dit een nummer of code is, waarbij alleen op de school bekend is welk nummer of code welke leerling is. Zij vragen of dit correct is. Hoe wordt deze lijst waarin codes aan leerlingen worden gekoppeld goed beschermd? Hoe wordt voorkomen dat de «indicator» er alsnog toe leidt dat de gegevens te herleiden zijn tot individuele leerlingen, zo vragen de eerder genoemde leden.

**II Reactie van de Staatssecretaris**